

poznámky z prednášky a ďalšie zdroje (4.3.2009)

Subjekty práva medzinárodného obchodu

- štát
- Obchodníci (podnikatelia, MNO, štát ako obchodník)
štát a MNO nabudúce

Obchodníci v súkromnoprávnej rovine, zložitá kategória lebo obchodníci su aj samotné štáty, aj štátne orgány vytvorené na účel obchodovania so zahraničím.

TNC - trans national corporations, su často veľmi silné.

Štáty sú v postavení suverénov medzinárodného práva aj keď tieto navzájom rešpektujú, že svojou ekonomickou vyspelosťou sú rozdielne a preto je nutné sa inak správať ku krajinám kde je HDP nižšie.

Obchody kde štáty priamo obchodujú - napríklad vtedy ak potrebuje nakúpiť potreby pre armádu, štát napr. chce zabezpečiť výživu obyvateľstva. Štát si tiež požičiava od iných štátov a vydáva rôzne druhy cenných papierov.

Imunita štátu - rovnocenným partnerom je iný štát ale nie súd iného štátu - nemôže sa podriaďovať inému štátu. nejde o rovnocenné vzťahy z hľadiska práva ale z hľadiska obchodu áno.

Obchodník zo spojených štátov predal Iránu tabak. Počas vojny medzi Iránom a Irakom. Obchodník žaloval daný štát na americkom súde lebo v obvode mal sídlo, sudca konštatoval, že štát je vyňatý z takéhoto konania a nemohol zaviazat štát - teda aby Irán plnil. Prekonanie tohto problému je možné, že štát sa vzdá imunity (Irán) - a to napr.

1) tím, že bude predvolaný pred americký súd tak právny zástupca daného štátu vyhlási, že sa pre tento prípad vzdáva imunity.

2) Štát sa môže vzdať imunity aj tým, že ak je štát žalobca - má sa zato, že sa vzdáva imunity a bude rešpektovať rozhodnutie súdu a nie len pre tento prípad ale pre prípad, že by bola protižaloba, dokonca aj pre prípad započítania.

3) Alebo rozhodcovská doložka či zmluva - napr. všetky zmluvy o podpore a ochrane investícií je stanovené, že bude riešiť arbitráž. Tu sa vzdáva aj pre prípad rozhodnutia, ktoré tento rozhodcovský súd vydá.

Môže byť zúžená imunita - znamená, že štát bude mať imunitu len užšiu. Jednotlivé štáty si navzájom poskytujú pri obchodovaní výhody a privilégia. Dochádza týmto k zužovaniu tejto imunity. Tieto výhody a privilégia - nimi dochádza k zužovaniu imunity a tá je v praxi plne priznávaná už len štátom s centrálnou riadenou ekonomikou. Avšak konania štátu sa rozlišujú, keď štát koná aj orgán verejnej moci.

Acta iuri imperi - verejnoprávne akty - tu má štát imunitu - tu nemožno zaviazat štát aby svoje rozhodnutie, úkon zrušil iným štát, a potom

Acta iure gescionis - tu vystupuje ako obchodník, nemá žiadnu.

Dve kritéria na rozlišovanie či je to iuri imperi alebo iure gescionis:

1. podľa cieľu - nebolo vhodné
2. podľa účelu - ako bolo účelom stanovit' nejaké pravidlá právne tak je to iuri imperi.

Spôsoby zúženia :

- A. mlčky
- B. zloženie peňažnej hotovosti
- C. nevyslovenie nesúhlasu s právomocou súdu.

Teórie štátu ako obchodníka

Asimilatívna teória - štát je v obdobnej pozícii ako je domáci štát.

Reciprocity - teda vzájomnosti

Výlučná územná jurisdikca štátu, ktorá priznáva imunitu cudziemu štátu ako vychodiskový bod pri stanovení rozsahu imunity. Následne rozhoduje o tom aký bude rozsah priznanej imunity.

Exkurz do histórie

V socialistických krajinách zahraničného obchodovanie na základe obchodného monopolu. Najmä strategické suroviny ako ropa a pod. Existoval devízový monopol, keďže meny neboli volne zameniteľné bolo nutné repilovať ..... u nás 1948 v druhej etape 119/1948 - stým, že došlo k znárodneniu všetkých obchodných spoločností, ktoré obchodovali so zahraničím, a z nich vznikli štátne podniky. Oni síce hospodária s majetkom štátu ale tento štátny podnik nezodpovedá za záväzky štátu ale ani štát za záväzky štátneho podniku.

Ak niekomu dlhuje štát nemôže sa zhojiť na majetku štátneho podniku - takáto konštrukcia nezodpovedá usporiadaniu v súkromno práve. (?)

Špeciálna konštrukcia - TUZEX (tuzemský obchod s exportným tovarom). Takýchto podnikov bolo približne 20 . Obchodovali s tým čo mali v *zriaďovacej listine* a dostal od štátu majetok s ktorým mohli obchodovať a dostal ho do vlastníctva narozdiel od štátnych podnikov (mohol uzatvárať obchodné zmluvy lebo mal vlastný majetok). Každý podnik mal oblasť a dostal od štátu konkrétny majetok s ktorým mal obchodovať a stýmto hospodáril a preto bol problém. Takýto podnik zahraničného obchodu mohol uzatvárať zmluvy s inými štátmi lebo disponoval vlastným majetkom a pod.

Akciové spoločnosti pre zahraničný obchod (243/1949) ale iné ako dnes akcionármi mohli byť len tie št. podniky ktoré dovážali a vyvážali (ČSOB)

Tento systém platil do roku 1968 – potom bol značne zúžený, tak že na základe povolenia dostali možnosť obchodovať priamo so zahraničím aj niektoré veľké podniky. Od 1990 sa prestal sa robiť rozdiel medzi tým kto mal oprávnenie a kto nemal oprávnenie

Na základe osobitné povolenia ministerstva zahraničného obchodu získali povolenie obchodovať so zahraničím aj niektoré väčšie podniky (od 1968) a až v roku 1990 nebol síce naraz zrušený monopol zahraničného obchode ale tak, že bolo nutné preukázať spôsobilosť či zložiť kauciu, zapísať sa ORSR a každé takéto obmedzenie bolo nutné vystaviť pečiatku a minister bol Barčák - označuje sa to ako tzv. obdobie barčakových pečiatky - toto trvalo do 1991. Obchodnej a priemyselnej komore sa musel platiť príspevok za obchodovanie so zahraničím

Po odstránení tohto monopolu u nás došlo k prijatiu OBZ a živnostenského zákona, ktoré od 1.1.1992 platia a prestal sa voliť rozdiel medzi tým, kto má oprávnenie obchodovať v zahraničí a kto doma. Obchodovanie s niektorými komodatami však vyžaduje licenciu - zbrane a pod.

Notes :

Eximbanka má podporovať obchodovanie so zahraničím - vývozu poskytovaním napr. bankových záruk a pod. ďalej podporovať majú SARIO, či Slovenská obchodná a priemyselná komora.

Bolo zrušené aj ministerstvo zahraničného obchodu a dnes je pod ministerstvom hospodárstva.

Zahraniční obchodníci:

- majú sídlo al. miesto podnikania mimo územia SR
- po vstupe do EÚ sa zahraničné spoločnosti členiť do dvoch skupín
  1. spoločnosti z krajín EU (sloboda usadzovania sa)
  2. národný režim alebo recipročný režim (poskytuje obchodníkom na svojom území ako domácim obchodníkom)

Usadzovacia sloboda – zahraničné osoby môžu prenášať sídlo na územie SR (EU všetky iné obmedzene)

Subjekty, ktoré sú zakladané u nás môžu mať právnu formu ktorú pozná náš právny poriadok.

Náš OBZ spomína aj "inú než právnickú osobu" – toto bolo cielene zaradené do OBZ lebo napr. v Nemecku niektoré obchodné spoločnosti nie sú PO

Nadnárodné spoločnosti - TNC

skupinu ekonomicky silných subjektov na ktorú nedokázalo právo účinne reagovať. Samotný vzostup týchto spoločností sa spája so zvyšovaním medzinárodných investícií v 70-90 roky minulého storočia. Niektoré štáty počas legislatívnych úprav v histórii trvali na tom že zahraničný investor nemôže získať majoritu. Náš zákon na tom netrval aj keď politický názor taký možno bol.

Kto sú to ?

vyvíjajú činnosť vo viacerých krajinách
činnosť týchto spoločností mimo vlastnú krajinu má značný význam pre samotnú spoločnosť a jednak pre štát
sledujú predovšetkým vlastné záujmy ale aj záujmy tej ktorej krajiny
uchylujú sa k praktikám ktoré im dovoľuje ich ekonomická situácia – využitie ekonomickej sily

Etický kódex správania sa nadnárodných spoločností na pôde OECD. Podľa neho nesmú napr. ovplyvňovať politické smerovanie krajiny, musia zachovávať náboženské sociálne a etické pravidlá tej ktorej krajiny, musia poskytovať informácie o svojej činnosti vládam,

napr. Google či Yahoo cezurujú v Číne vyhľadávače (pozn. autora)

RESOURCES

[Vývoj zahraničného obchodu v SR a jeho problémy \(klik\)](#)

[Zahraničný obchod a obchodná politika \(klik\)](#)

Obsah : (Zahraničný obchod v SR a jeho vývoj, Obchodná politika, Organizácie a inštitúcie, pôsobiace v oblasti zahraničného obchodu, Subjekty oprávnené na zahraničnoobchodnú činnosť, Uplatňovanie regulačných opatrení v zahraničnom obchode, očakávané zmeny podmienok pre export a import v súvislosti so vstupom do EÚ)

[Vplyv zavedenia eura na zahraničný obchod \(klik\)](#)